

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-17>

УДК 336.1:336.14

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

SPECIFICS OF IMPLEMENTING THE COMPONENTS OF UKRAINE'S FINANCIAL POLICY IN AN UNSTABLE ENVIRONMENT

Бруцький Євгеній Йосипович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0992-1869>

Butskyi Yevhenii

State Research Institute for Informatization and Economic Modeling

Стаття присвячена дослідженню особливостей реалізації складових фінансової політики України в умовах нестабільності, що актуалізується впливом воєнних, макроекономічних та боргових викликів. Підкреслюється, що бюджетна, боргова, податкова, інвестиційна, монетарна та валютна політики мають власні особливості функціонування та потребують адаптації до кризових умов. Окрему увагу приділено узагальненню наукових підходів до визначення фінансової політики та формулюванню авторського трактування цього поняття. Практичні аспекти проілюстровано аналізом тенденцій бюджетних надходжень, динаміки державного боргу, інвестиційної активності та дій Національного банку України. Зроблено висновок, що ефективність фінансової політики значною мірою залежить від інтеграції ризикоорієнтованих підходів і гнучкості механізмів реагування на виклики, що створює підґрунтя для посилення фінансової безпеки та стійкості держави.

Ключові слова: фінансова політика, бюджетна політика, боргова політика, податкова політика, монетарна політика, інвестиційна політика, валютна політика.

The relevance of the article's topic stems from the escalating economic instability and the pressing need to adapt Ukraine's financial policy to contemporary challenges of a military, debt-related, and macroeconomic nature. Accordingly, the article's objective is to investigate the specifics of implementing the components of Ukraine's financial policy under unstable conditions and to substantiate approaches for its enhancement, taking into account current economic and security challenges. The primary findings of the article include a synthesis of scholarly approaches to defining financial policy and the formulation of the author's own interpretation of this concept. Practical aspects are illustrated through an analysis of trends in budgetary revenues, the dynamics of public debt, investment activity, and the actions of the National Bank of Ukraine. The study emphasizes that budgetary, debt, tax, investment, monetary, and currency policies each possess distinct operational characteristics and require adaptation to crisis conditions. Key features of budgetary policy are examined through the lens of the dynamics of Ukraine's budgetary indicators over the relevant years, revealing a predominant trend toward intensified budgetary restrictions despite the constrained financial capacities of economic actors. Planned tax revenues were significantly lower than actual figures, while tax policy was oriented toward increasing the tax burden, which was reflected in the growing share of tax revenues within the budget's income structure. Debt policy focused on reducing the deficit through increased state borrowing, predominantly on international markets, ultimately leading to the abandonment of legislatively established safety limits for debt and budget deficits. Investment policy exhibited a stimulatory character within the limits of available state support, though the expansion of fiscal pressure exerted a negative impact on investment activity. Monetary and currency policies demonstrated maximum flexibility, aiming to support macroeconomic stability through the use of unpopular instruments. The conclusion underscores that the effectiveness of financial policy largely depends on the integration of risk-oriented approaches and the flexibility of response mechanisms, laying the foundation for enhancing the financial security and resilience of the state.

Keywords: financial policy, budgetary policy, debt policy, tax policy, monetary policy, investment policy, currency policy.

Постановка проблеми. Умови, в яких сьогодні функціонує Україна, визначаються високим рівнем невизначеності та нестабільності, зумовленими економічними, фінансовими й геополітичними викликами, що робить питання ефективної реалізації фінансової політики особливо актуальним. Тривала макроекономічна нестабільність, наслідки воєнних дій, зростання боргового навантаження та необхідність залучення зовнішніх фінансових ресурсів зумовлюють потребу у переосмисленні традиційних підходів до формування та реалізації фінансової політики. За таких умов особливої актуальності набуває адаптація діючих форм, методів, інструментів та принципів регулювання, що забезпечували б їй гнучкість, адаптивність і здатність швидко реагувати на кризові зміни середовища.

Варто наголосити, що сучасні економічні реалії далекі від стабільності та фінансової стійкості, що потребує оперативних і водночас стратегічно виважених рішень у сфері фінансової політики. Її ключові складові – бюджетна, боргова, інвестиційна, податкова, монетарна та валютна політики – у взаємозв'язку мають формувати єдину систему управління фінансовими ресурсами. Гармонійна взаємодія цих елементів покликана забезпечити оптимальний розподіл і перерозподіл обмежених фінансових ресурсів держави відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку та вимог безпекового середовища.

Крім того, на перший план виходить питання забезпечення фінансової стійкості держави в умовах системних ризиків. Це передбачає посилення ролі стратегічного фінансового планування, вдосконалення інструментів боргового та бюджетного менеджменту, стимулювання інвестиційної активності та розбудову довіри до національної фінансової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не заперечуючи вагомості загального наукового доробку з проблематики фінансової політики, особливу увагу варто звернути на праці, що є найбільш змістовними та практично значущими, зокрема: В. Дем'янишина [1; 3], Ю. Вергелюк [10; 11; 18], М. Ганцяка [10; 17; 18], І. Заїчко [22], Ю. Заволоки [22], М. Крупки [3], С. Лондара [6], І. Лук'яненко [23], С. Майданюка [22], В. Опаріна [5], О. Панфілова [9], Т. Сіташ [7], А. Шалашної [8], Д. Столяренка [2], О. Тимошенко [6], С. Юрія [4]. Практичні аспекти реалізації фінансової політики в Україні висвітлено у працях А. Ходжаян [12], О. Шеїна [12], М. Штаня [20], а зарубіжний досвід і підходи до макрофінансової стабіль-

ності розкрито в роботах міжнародних організацій та іноземних науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Фінансова політика держави є об'єктом широких наукових досліджень, однак складність її структури, динамічні зміни макроекономічного та безпекового середовища, зростання боргового навантаження та цифровізація фінансових процесів зумовлюють необхідність подальшого комплексного вивчення. Незважаючи на наявність вагомого теоретичного доробку, особливості реалізації окремих складових фінансової політики України в умовах нестабільності не отримали достатнього висвітлення, зокрема у частині узгодження бюджетної та боргової політик, адаптації монетарних механізмів до кризових умов, а також стимулювання інвестиційної активності в умовах воєнного стану. Саме ці аспекти визначили фокус даного дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей реалізації складових фінансової політики України в умовах нестабільності та обґрунтуванні підходів до її вдосконалення з урахуванням сучасних економічних і безпекових викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова політика України побудована таким чином, що включає сукупність складових елементів, кожен з яких відповідає за реалізацію фінансових цілей у сфері бюджетних, боргових, податкових, інвестиційних, валютних та монетарних відносин. В гармонійній єдності ці складові відіграють важливу роль у системі залучення, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів у державі та доєднуються до економічної структури суспільства в межах економічної політики.

Цілісна державна фінансова політика має складну структуру та може бути представлена як сукупність бюджетної, валютної, податкової, інвестиційної, грошово-кредитної, боргової політик (рис. 1).

Підходи до сутнісного наповнення поняття «фінансова політика» та склад її структурних елементів є предметом численних наукових дискусій. Втім, наше бачення ґрунтується на агрегації існуючих підходів та передбачає її розгляд у межах економічної політики. Повністю розділяємо думку науковців, які стверджують про існування широкого та вузького сенсу фінансової політики. В широкому розумінні її розглядають як «сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо формування й ефективного використання фінансо-

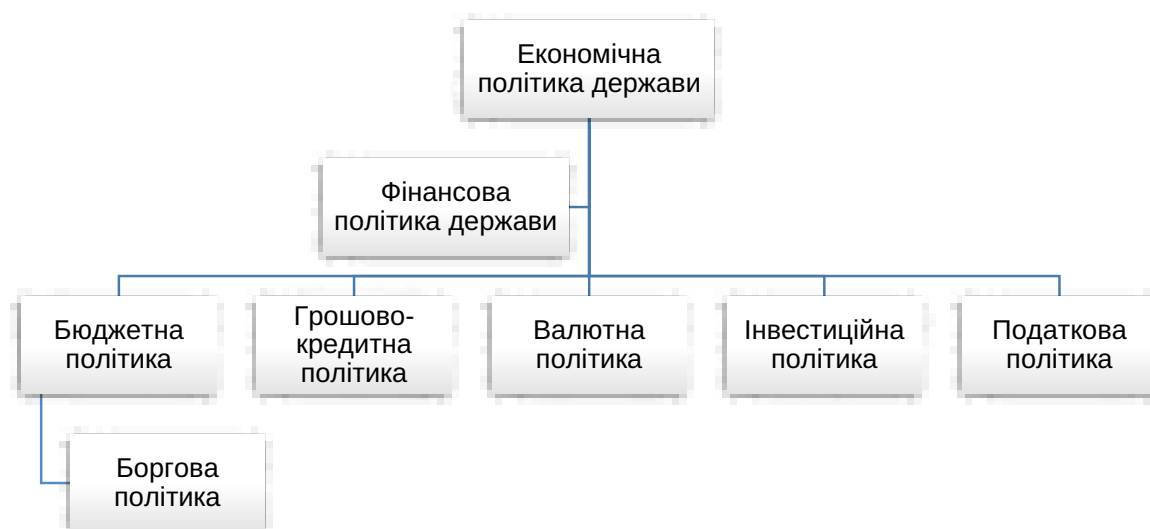

Рис. 1. Складові фінансової політики в економічній системі країни

Джерело: побудовано автором

вих ресурсів країни, які містять у собі ресурси її окремих регіонів, секторів економіки, підприємств і домогосподарств, для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку на основі використання відповідних фінансових і монетарних важелів та створення відповідного інституційного середовища, котрі сприяють реалізації цієї політики» [1]. Вузьке розуміння передбачає її трактування як сукупності складових елементів – окремих видів політик [2].

Вагомими є напрацювання Крупки М., що стосуються поглиблення теоретико-методологічних засад розробки та реалізації фінансової політики держави. Дослідник розглядає зміст фінансової політики крізь призму науково-теоретичних концепцій стосовно ролі держави в управлінні економікою. В цих межах метою фінансової політики визначається сукупність фінансових дій спрямованих на реалізацію стратегічних і тактичних завдань держави. До того ж, особливе місце відводиться оцінці місця фінансової політики у стимулюванні інноваційних процесів [3].

Розглянемо розмаїття наукових підходів до трактування сутності поняття фінансової політики держави з метою їх узагальнення та формулювання авторського визначення. Для ілюстрації різних точок зору в таблиці (табл. 1) узагальнено підходи окремих українських науковців.

Таблиця демонструє існування різноманітних підходів до визначення поняття фінансової політики. Всі вони розкривають ширину аспектів реалізації фінансових відносин, що

виникають всередині країни з приводу перерозподілу фінансових ресурсів. Цей перерозподіл, виходячи з трактувань, має бути ефективним, що вимірюється силою сприяння економічному зростанню та досягненню стратегічних цілей. В умовах нестабільності фінансова безпека та фінансова стійкість державних фінансів спонукає переосмислити існуючі підходи та виводить на перший план ефективність управління ризиками.

В цьому руслі фінансову політику держави слід визначати як комплекс планових та реалізаційних заходів, інструментів і принципів, спрямованих на формування, перерозподіл та ефективне використання фінансових ресурсів у межах державної фінансової системи з метою забезпечення фінансової безпеки, підтримки фінансової стійкості економіки та створення умов для сталого динамічного економічного розвитку, з урахуванням макроекономічних, соціальних та геополітичних ризиків.

Виокремлення безпекового аспекту як однієї з цілей фінансової політики свідчить про її трансформацію у зв'язку з посиленням нестабільності. Тобто, фінансова політика має бути гнучкою та змінюватись відповідно до етапів розвитку суспільних відносин. Процеси цифровізації, що фактично торкнулись усіх ланок економіки, також спонукають відобразити відповідні рішення у фінансовій політиці. Про це йдеться в працях українських науковців [9]. З вищезазначеного випливає, що реалізація фінансової політики в сучасному світі вимагає переосмислень відпо-

Таблиця 1

Підходи до трактування поняття «фінансова політика держави»

Автор	Підхід
В. Федосов, С. Юрій [4]	Цілеспрямована діяльність держави та інших суб'єктів господарювання у сфері формування, розподілу та використання фінансових ресурсів задля досягнення поставленої мети.
В. Опарін [5]	Комплекс дій і заходів, що здійснюються державою в межах наданих їй функцій та повноважень у сфері фінансової діяльності суб'єктів господарювання та фінансових інституцій, громадян і безпосередньо держави з метою вирішення певних завдань і досягнення поставлених цілей.
С. Лондар, О. Тимошенко [6]	Визначений урядом напрям діяльності, що передбачає цілісну сукупність організаційних, правових, інформаційних, інших заходів, спрямованих на ефективне формування фінансових ресурсів держави, їх розподіл, раціональне використання й контроль відповідних фінансових потоків за допомогою використання потенціалу фінансової системи та забезпечення функціоналу фінансових механізмів.
Т. Сіташ [7]	Інструмент соціально-економічного розвитку країни, який полягає у фінансових відносинах, що виникають в процесі організації фінансової системи та спрямування фінансових ресурсів на досягнення стратегічних і тактичних цілей та завдань розвитку суспільства.
А. Шалашна [8]	Інструмент впливу на сферу суспільних відносин, важливими напрямками якого є перерозподіл фінансових ресурсів між складовими фінансової системи з метою досягнення динамічного економічного розвитку.

Джерело: систематизовано автором

відно до нових економічних, соціальних і технологічних викликів. Так, макроекономічна нестабільність вимагає інтеграції ризикоорієнтованих підходів до планування та реалізації фінансових рішень. Цифровізація економіки змінює фінансову політику у зв'язку з появою нових форм грошей, розвитком фінтех-рішень та автоматизацією фінансових процесів.

Інші глобальні тренди також є визначальними для змін фінансової політики. Наприклад, зростання державного та приватного боргового навантаження змушує державу враховувати боргову залежність як ключовий фактор при формуванні бюджетних, податкових та інвестиційних стратегій. Борговий статус країн світу та України, зокрема, є нестабільним та вимагає нових підходів для вирішення боргових проблем цілком яких є збереження доступу до ринків капіталу та в ефективному управлінні поточним борговим портфелем [10].

Глобалізація фінансових ринків, фінансіалізація економіки та інтеграція світових фінансових стандартів визначила необхідність адаптації державної політики до нових форм фінансових інструментів та механізмів регулювання. В цьому руслі фінансова політика, що раніше повинна була забезпечувати

фінансову стійкість, сьогодні має адаптовуватись до ефективного функціонування та досягати фінансової резистентності [11]. Підсумовуючи, виокремимо ключові чинники, що стимулюють змінювати фінансову політику з урахуванням глобальних тенденцій (рис. 2).

Відповідні чинники знаходять своє відображення в кожній з видів фінансової політики, набуваючи відповідних форм та здобуваючи певні особливості. Ефективна бюджетна політика під час воєнних та кризових викликів повинна поєднувати оперативне реагування на актуальні проблеми з довгостроковим плануванням. Це передбачає оптимізацію державних доходів і видатків, управління державним боргом та забезпечення фінансової стійкості [12].

Центральним питанням бюджетної політики України в умовах нестабільності є забезпечення стійкості доходів бюджету у відповідності до воєнних викликів. У зв'язку з цим Кабінетом міністрів України складено Національну стратегію доходів до 2030 року [13], де визначено основні стратегічні цілі в руслі вищезазначених завдань:

1. Забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності через збереження рівня мобілізації доходів та зменшенні потреби у зовнішньому фінансуванні.

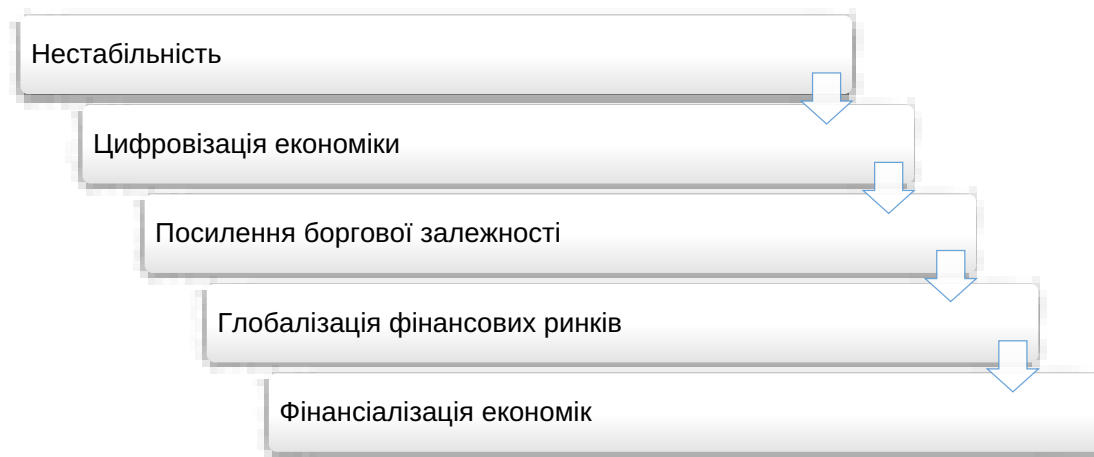

Рис. 2. Чинники трансформації фінансової політики держави

Джерело: побудовано автором

2. Забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС та виконання міжнародних зобов'язань України в частині митної і податкової політики та адміністрування.

3. Зміцнення доброчесності та довіри до контролюючих органів через посилення антикорупційних заходів та підвищення прозорості і ефективності процедур управління.

4. Підвищення рівня дотримання податкового та митного законодавства платниками податків та контролюючими органами.

5. Створення та впровадження сучасних цифрових рішень податкового та митного адміністрування.

Успішність реалізації стратегічних завдань можна оцінювати за допомогою структури надходжень до зведеного бюджету. У таблиці (табл. 2) відмічено основні показники, що описують динаміку та структуру надходжень до зведеного бюджету України в 2020–2024 рр.

Аналіз динаміки надходжень до зведеного бюджету України у 2020–2024 рр. показує наявність різновекторних тенденцій. Податкові надходження, які традиційно становлять основну частку доходів бюджету, після певного зниження у 2022 р. (1343,2 млрд грн) у зв'язку з воєнним вторгненням і спадом економічної активності продемонстрували суттєве зростання у 2023–2024 рр. (1638,1 млрд грн та 2088,3 млрд грн відповідно). Це зумовлено, з одного боку, адаптацією податкової системи до умов війни, а з іншого – посиленням адміністрування податків і відновленням частини економічної діяльності.

Особливу увагу привертає різке збільшення офіційних трансфертів у 2022 р. до 481,3 млрд грн порівняно з незначними обсягами у попередні роки (близько 1–1,4 млрд грн). Цей стрибок пояснюється масштабною міжнародною фінансовою підтримкою України з боку міжнародних організацій і партнерських

Таблиця 2

Надходження до зведеного бюджету у 2020–2024 рр., млрд грн

Надходження	2020	2021	2022	2023	2024
Податкові надходження	1136,7	1453,8	1343,2	1638,1	2088,3
Неподаткові надходження	234,4	202,6	368,7	1028,1	1018,8
Власні надходження бюджетних установ	82,2	107,3	250,5	839,8	818,2
Доходи від операцій з капіталом	3,6	3,8	2,9	3,7	5,0
Офіційні трансферти	1,2	1,4	481,3	434,1	475,4
Цільові фонди	0,8	0,8	0,5	0,8	1,1

Джерело: авторська вибірка з [14]

держав. У наступні роки зберігається висока динаміка таких надходжень (434,1 млрд грн у 2023 р. та 475,4 млрд грн у 2024 р.), що свідчить про продовження залежності бюджету від зовнішньої допомоги.

Загалом доходи бюджету в умовах війни демонструють зростання, однак структура їх змінилася – поряд із традиційними податковими надходженнями значну роль почали відігравати міжнародні трансферти. Попри кризові явища, бюджетна політика України у цей період мала радше обмежувальний (рестрикційний) характер, що відрізняється від класичних кейнсіанських підходів, які передбачають застосування експансійної бюджетної політики для стимулювання економіки у періоди спаду. Це свідчить про прагнення уряду зберегти фінансову стійкість та контрольованість боргового навантаження навіть в умовах масштабних викликів.

Збереження фінансової стійкості в умовах війни шляхом посилення податкового навантаження та жорсткішого контролю над економічними агентами є неоднозначним. З одного боку, це дозволяє забезпечити стабільність бюджетних надходжень і зменшити ризики неконтрольованого зростання дефіциту, що відповідає пріоритетам макрофінансової безпеки. З іншого – надмірний тиск на бізнес та домогосподарства в умовах кризової економіки може стримувати інвестиційну активність, знижувати рівень ділової довіри та ускладнювати післявоєнне відновлення. Таким чином, ключовим викликом стає пошук балансу між

фіскальною консолідацією та стимулюванням економічного розвитку.

У цьому контексті показовим є збільшення розривів між плановими та виконаними показниками бюджету України. Аналіз динаміки надходжень до державного бюджету України у 2020–2024 рр. показує стабільне перевищення фактичних доходів над запланованими (рис. 3). Якщо у 2020–2021 рр. різниця становила від 1022,1 до 1376,7 млрд грн, то у 2022 р. вона зросла до 2196,6 млрд грн, а у 2023–2024 рр. досягла 3104,8–3588,6 млрд грн. Така тенденція свідчить про посилення фіскальної мобілізації в умовах нестабільності та спрямованість бюджетної політики на забезпечення фінансової стійкості держави.

На тлі рестрикційної бюджетної політики боргова політика України в аналізованому періоді характеризувалася значним збільшенням дефіциту та державного боргу, це обумовлювалось тимчасовим припиненням дії законодавчих норм, що стосуються лімітів дефіциту та боргу, що у свою чергу негативно відобразилось на борговій безпеці країни. Динаміка дефіциту державного бюджету України у 2020–2024 рр. демонструє стійке зростання: від 223,9 млрд грн у 2020 році до 2551,9 млрд грн у 2021 році, з подальшим різким підвищенням до 4072,9 млрд грн у 2022 році, 5519,5 млрд грн у 2023 році та 6981 млрд грн у 2024 році (рис. 4).

Водночас державний борг також демонстрував поступове зростання, досягнувши значних розмірів, що свідчить про посилення

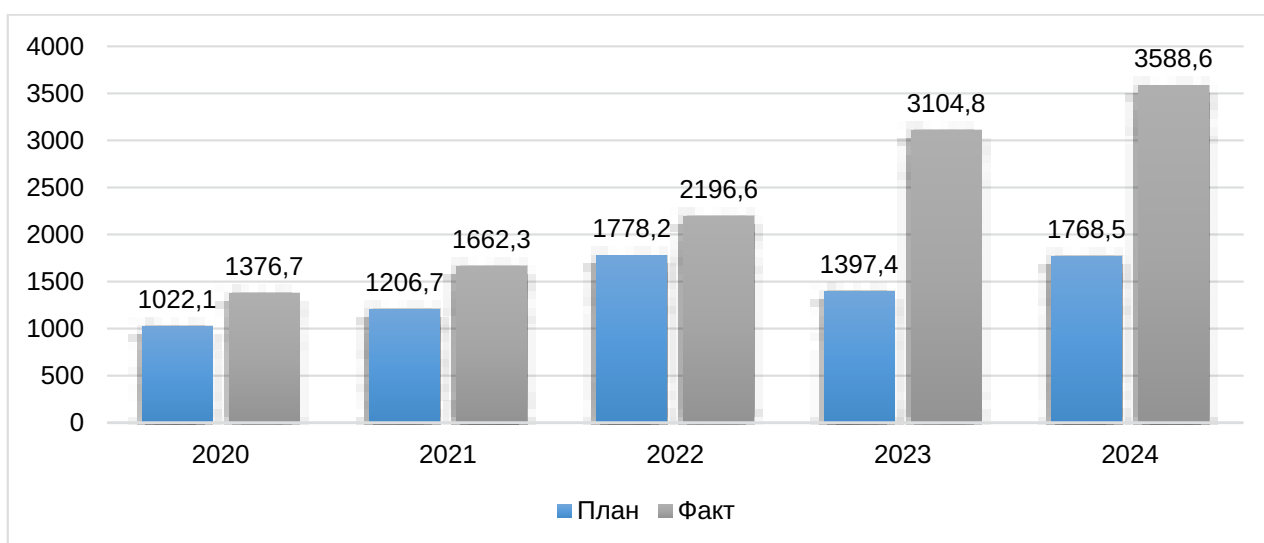

Рис. 3. Динаміка надходжень до державного бюджету в розрізі запланованого та виконаного у 2020–2024 рр., млрд грн

Джерело: побудовано автором за даними [15]

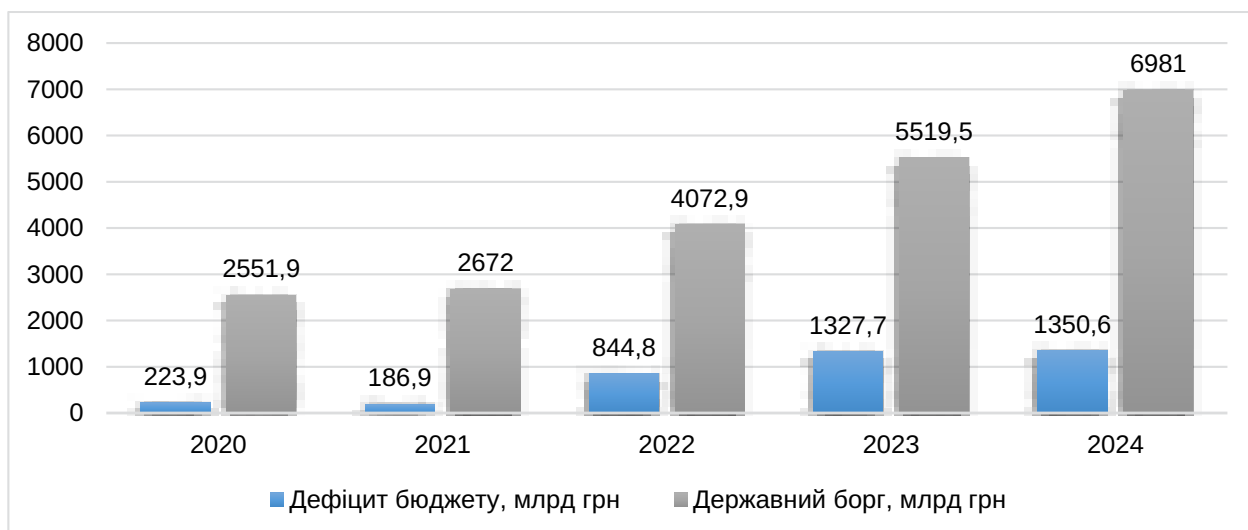

Рис. 4. Показники дефіциту державного бюджету та державного боргу України в 2020–2024 рр., млрд грн

Джерело: побудовано автором за даними [15; 16]

боргового навантаження на економіку в умовах економічної нестабільності та необхідності фінансування державних видатків. Слід підкреслити, що дефіцит державного бюджету є однією із загроз найвищого рівня ієрархії серед чинників зростання державного боргу та погіршення боргової стійкості. Це свідчить про вихід держави за межі фіскальних можливостей [17].

Інвестиційна політика держави в період воєнного стану – одна з найскладніших з позиції ефективної реалізації. Це визначається високою чутливістю інвестиційної активності до несприятливих макроекономічних умов. При цьому незважаючи на складну фінансову ситуацію, значна кількість підприємств виявляє прагнення до інвестування, спрямовуючи значну частину своїх доходів на накопичення капіталу, попри труднощі з доступом до додаткових кредитних ресурсів. У зв'язку з активними державними запозиченнями, в тому числі на внутрішньому ринку державного боргу, спостерігається ефект інвестиційного витіснення. Він проявляється обмеженням доступу до позикових та інвестиційних ресурсів суб'єктів економіки через превалювання державних боргових інструментів на ринку капіталів [18]. Проте активізація інвестиційної діяльності не забезпечила належного імпульсу для зростання національної економіки, а головним чином сприяла пожвавленню імпорتنих операцій. В таких умовах роль держави в сти-

мулюванні механізмів допомоги в реалізації інвестиційних проєктів виходить на перший план [20].

Завдяки дії законодавчих ініціатив в період дії воєнного стану активно використовуються стимулюючі інструменти інвестиційної політики. В рамках реалізації Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» основними формами надання державної підтримки стали [21]:

- звільнення від податку на прибуток (на 5 років за вибором);
- звільнення від ПДВ при імпорті нового обладнання;
- звільнення від сплати ввізного мита на нове обладнання;
- будівництво/компенсація будівництва інженерно-транспортної інфраструктури;
- отримання в оренду земельної ділянки державної або комунальної власності без проведення торгів;
- компенсація витрат на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж;
- звільнення від земельного податку/нижча ставка податку або орендної плати за землю;
- звільнення від відшкодування втрат лісгосподарського виробництва.

У контексті загострення кризових явищ у глобальній та національній економіках монетарна політика набуває особливої ваги як клю-

човий інструмент системного макроекономічного регулювання держави, що спрямований на вплив на економічну динаміку через застосування механізмів грошово-кредитного регулювання. До таких інструментів відносять: операції на відкритому ринку, облікову ставку, нормативи обов'язкових резервів, валютне регулювання та інші інструменти. Слід погодитись з науковцями, які зазначали, що ефективність монетарної політики слід оцінювати крізь призму відповідності досягнутих результатів поставленим монетарним цілям [22]. У зв'язку з цим зазначимо, що НБУ спрямовував усі зусилля для збереження макрофінансової стабільності, а основні заходи полягали у відтермінуванні рішень по обліковій ставці, оперативних реакціях на варіативне середовище, фіксації обмінного курсу, обмежені валютних операцій та монетарному фінансуванні бюджету, гнучкому інфляційному таргетуванню.

Діяльність НБУ можна оцінити позитивно. На початку повномасштабного російського вторгнення економіка зіткнулася з двома серйозними викликами – втратою довіри до національної валюти та ризиком гіперінфляції [23]. Ефективно розроблена стратегія монетарної політики, що включала фіксацію курсу гривні відносно долара, запровадження адміністративних обмежень на валютному ринку та реалізацію політики високих процентних ставок, допомогла уникнути масштабної дестабілізації в Україні. Такі заходи були орієнтовані на нейтралізацію короткострокових загроз стабільності.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, варто зазначити, що фінансова політика України в умовах нестабільності постає як комплекс взаємопов'язаних складових – бюджетної, податкової, боргової, інвестиційної, монетарної та валютної, – кожна з яких має власні особливості реалізації.

Існує чимало підходів до визначення фінансової політики держави, проте авторське бачення полягає в тому, що фінансова політика держави – це комплекс планових та реалізаційних заходів, інструментів і принципів, спрямованих на формування, перерозподіл та ефективне використання фінансових ресурсів у межах державної фінансової системи з метою забезпечення фінансової безпеки, підтримки фінансової стійкості економіки та створення умов для сталого динамічного економічного розвитку, з урахуванням макроекономічних, соціальних та геополітичних ризиків.

Бюджетна політика орієнтована на забезпечення стабільності доходів та контроль дефіциту; боргова політика стикається з проблемою зростання навантаження і потребує ефективного управління борговим портфелем; інвестиційна політика проявляє чутливість до кризових викликів, але водночас активізує механізми стимулювання проєктів; монетарна політика, реалізована НБУ, довела свою результативність у збереженні макрофінансової стабільності; податкова політика акцентує на посиленні адміністрування та гармонізації з нормами ЄС; валютна політика орієнтується на підтримку курсової стабільності та протидію інфляційним загрозам. Таким чином, у сукупності вони формують систему, що водночас має реагувати на короткострокові загрози та забезпечувати стратегічні орієнтири розвитку.

Поглиблений аналіз свідчить, що ключовим викликом є пошук балансу між фіскальною консолідацією та стимулюванням економіки, а також адаптація політики до глобальних тенденцій і цифрових трансформацій. Саме тому формування й реалізація фінансової політики України сьогодні потребують інтеграції ризикоорієнтованих підходів та підвищення гнучкості, що забезпечуватиме не лише макроекономічну стабільність, а й довгострокову фінансову резистентність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фінансова політика інвестиційно-інноваційного розвитку України: моногр. / за ред. В. Г. Дем'янишина. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 464 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/13927/1/fpr.pdf>
2. Столяренко Д. Фінансова політика держави в умовах децентралізації. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2024. № 2(14). С. 420-429. DOI: <https://doi.org/10.32750/2024-0237>
3. Дем'янишин В., Лободіна З. Розвиток вчення про фінансову політику, фінансову систему, фінансово-кредитний механізм та фінансові ресурси у працях українського науковця Михайла Крупки. *Світ фінансів*. 2021. № 4(69). С. 118–140. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45785/1/ДЕМ'ЯНИШИН.PDF>
4. Теорія фінансів. За ред. проф. В. Федосова, С. Юрія. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 576 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32613769.pdf>
5. Опарін В. Фінанси (Загальна теорія). Київ : КНЕУ, 2002. 240 с. URL: https://kten.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/oparin_v_m_finansi_zagal_na_teoriya.pdf

6. Лондар С. Л., Тимошенко О. В. Фінанси. Нова книга, 2009. 384 с.
7. Сіташ Т. Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. *Академічний огляд*. 2015. № 1(42). С. 29–34. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2015/6.pdf>
8. Шалашна А. О. Фінансова політика держави у системі розвитку економіки. *Агросвіт*. 2023. № 24. С. 65–70. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/24_2021/10.pdf
9. Панфілов О. Є. Деякі аспекти трансформації фінансової політики держави в умовах воєнного стану. *Juris Europensis Scientia*. 2024. № 5. С. 36–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v5.2024.8>
10. Вергелюк Ю. Ю., Ганцяк М. О. Врегулювання боргових проблем України в період воєнного стану. *Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 2024. С. 63–66. URL: <https://dSPACE.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/ec5bb032-4681-494b-afe9-cdf5d51b80e4/content#page=63>
11. Вергелюк Ю. Ю. Підходи до формування фінансової резистентності України в умовах посилення боргової залежності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2025. № 36(64). С. 69–75. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-36\(64\)-69-75](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-36(64)-69-75)
12. Ходжаян А., Шейн О. Модернізація бюджетної політики в межах національної стратегії доходів до 2030 року та її роль у забезпеченні економічної безпеки. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 1. С. 326–336. DOI: <https://doi.org/10.35774/econ2024.01.326>
13. Національна стратегія доходів до 2030 року: розпорядження КМУ від 27 грудня 2023 року № 1218-р. URL: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716
14. Звіт про стан виконання Національної стратегії доходів до 2030 року у 2024 році. Міністерство фінансів України. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/Звіт_2024_Національна_стратегія_доходів_\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Звіт_2024_Національна_стратегія_доходів_(1).pdf)
15. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
16. Державний борг та гарантований державою борг. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>
17. Ганцяк М. О., Мамонова Г. В. Моделювання ієрархії загроз зростання державного боргу України. *Стратегія економічного розвитку України*. 2021. № 49. С. 54–66. DOI: <https://doi.org/10.33111/sedu.2021.49.054.066>
18. Вергелюк Ю. Ю., Ганцяк М. О. Варіативність «ефекту витіснення» на ринку Державного боргу України. *Gesellschaftsrechtliche transformationen von wirtschaftlichen systemen in den zeiten der neoindustrialisierung: collective monograph; herausgegeben vom Pasichnyk Yu. Nuremberg, Germany Verlag SWG imex GimbH*. 2020. P.46–54. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/2983>
19. Штань М. Державна інвестиційна політика повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-39>
20. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
21. Заїчко І., Заволока Ю., Майданюк, С. Монетарна політика в умовах глобальних фінансових криз. *Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми*. 2025. № 5. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.5.02>
22. Лук'яненко І. Г., Гречаний П. О. Монетарна політика України під час війни. *Наукові записки НАУКМА. Економічні науки*. 2024. № 9(1). С. 54–65. DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2024.9.1.54-65>

REFERENCES:

1. Demianyshyn, V. H. (Ed.). (2014). *Finansova polityka investytsiino-innovatsiynoho rozvytku Ukrainy* [Financial policy of investment and innovation development of Ukraine]. TNEU. <https://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/13927/1/fpr.pdf>
2. Stoliarenko, D. (2024). Finansova polityka derzhavy v umovakh detsentralizatsii [Financial policy of the state under decentralization]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii – European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*, 2(14), 420–429. <https://doi.org/10.32750/2024-0237>
3. Demianyshyn, V., & Lobodina, Z. (2021). Rozvytok vchennia pro finansovu polityku, finansovu systemu, finansovo-kredytnyi mekhanizm ta finansovi resursy u pratsiakh ukrainskoho naukovtsia Mykhaila Krupky [Development of the doctrine of financial policy, financial system, financial-credit mechanism and financial resources in the works of the Ukrainian scientist Mykhailo Krupka]. *Svit finansiv – World of Finance*, 4(69), 118–140. <https://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45785/1/ДЕМ'ЯНИШИН.PDF>
4. Fedosov, V., & Yurii, S. (Eds.). (2010). *Teoriia finansiv* [Theory of finance]. Tsentr uchbovoi literatury. <https://core.ac.uk/download/pdf/32613769.pdf>

5. Oparin, V. (2002). *Finansy (Zahalna teoriia)* [Finance (General theory)]. KNEU. https://ктеп.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/oparin_v_m_finansi_zagal_na_teoriya.pdf
6. Londar, S. L., & Tymoshenko, O. V. (2009). *Finansy* [Finance]. Nova knyha.
7. Sitash, T. D. (2015). Finansova polityka derzhavy: prahmatyka ta problematyka [Financial policy of the state: pragmatics and issues]. *Akademichnyi ohliad – Economic Review*, 1(42), 29–34. <https://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2015/6.pdf>
8. Shalashna, A. O. (2023). Finansova polityka derzhavy u systemi rozvytku ekonomiky [Financial policy of the state in the system of economic development]. *Ahrosvit – AgroWorld*, 24, 65–70. http://www.agrosvit.info/pdf/24_2021/10.pdf
9. Panfilov, O. Ye. (2024). Deiaki aspekty transformatsii finansovoi polityky derzhavy v umovakh voiennoho stanu [Some aspects of transformation of state financial policy under martial law]. *Juris Europensis Scientia*, 5, 36–42. <https://doi.org/10.32782/chern.v5.2024.8>
10. Verheliuk, Yu. Yu., & Hantsiak, M. O. (2024). Vrehuliuvannia borhovykh problem Ukrainy v period voiennoho stanu [Regulation of Ukraine's debt problems during martial law]. In *Hlobalna bezpeka ta asymetrychnist svitovoho hospodarstva v umovakh nestabilnoho rozvytku ekonomichnykh system: Proceedings of the IV International scientific-practical internet-conference* (pp. 63–66). <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/ec5bb032-4681-494b-afe9-cdf5d51b80e4/content#page=63>
11. Verheliuk, Yu. Yu. (2025). Pidkhody do formuvannia finansovoi rezystentnosti Ukrainy v umovakh posylenia borhovoi zalezhnosti [Approaches to the formation of Ukraine's financial resistance under conditions of growing debt dependence]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriiia "Ekonomika" – Scientific Notes of National University "Ostroh Academy". Series "Economics": scientific journal*, 36(64), 69–75. [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-36\(64\)-69-75](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-36(64)-69-75)
12. Khodzhaian, A., & Shein, O. (2024). Modernizatsiia biudzhetnoi polityky v mezhakh natsionalnoi stratehii dokhodiv do 2030 roku ta yii rol u zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky [Modernization of budget policy within the National Income Strategy until 2030 and its role in ensuring economic security]. *Ekonomichnyi analiz – Economic Analysis*, 34(1), 326–336. <https://doi.org/10.35774/econa2024.01.326>
13. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2023, December 27). *Natsionalna stratehiia dokhodiv do 2030 roku* [National income strategy until 2030] (Order No. 1218-r). https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716
14. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2024). *Zvit pro stan vykonannia Natsionalnoi stratehii dokhodiv do 2030 roku u 2024 rotsi* [Report on the implementation of the National Income Strategy until 2030 in 2024]. [https://mof.gov.ua/storage/files/Звіт%202024%20Національна%20стратегія%20доходів%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Звіт%202024%20Національна%20стратегія%20доходів%20(1).pdf)
15. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (n.d.). *Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian* [State budget web portal for citizens]. <https://openbudget.gov.ua/>
16. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (n.d.). *Derzhavnyi borh ta harantovanyi derzhavoiu borh* [Public debt and government-guaranteed debt]. https://mof.gov.ua/uk/derzh_avnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg
17. Hantsiak, M. O., & Mamonova, H. V. (2021). Modeliuvannia iierarkhii zahroz zrostannia derzhavnoho borhu Ukrainy [Hierarchy model of threats leading to the growth of the Ukraine's state debt]. *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy – Strategy of Economic Development of Ukraine*, 49, 54–66. <https://doi.org/10.33111/sedu.2021.49.054.066>
18. Verheliuk, Yu. Yu., & Hantsiak, M. O. (2020). Variatyvnist "efektu vytisnennia" na rynku Derzhavnoho borhu Ukrainy [Variability of the "crowding-out effect" in Ukraine's public debt market]. In Yu. Pasichnyk (Ed.), *Gesellschaftsrechtliche transformationen von wirtschaftlichen systemen in den zeiten der neoindustrialisierung: Collective monograph* (pp. 46–54). Verlag SWG imex GmbH. <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/2983>
19. Shtan, M. (2024). Derzhavna investytsiina polityka povoiennoho vidnovlennia [State investment policy of post-war recovery]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 66. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-39>
20. Verkhovna Rada Ukrainy. (2020, December 17). *Pro derzhavnu pidtrymku investytsiinykh proektiv iz znachnymy investytsiamy v Ukraini* [On state support of investment projects with significant investments in Ukraine] (Law No. 1116-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
21. Zaichko, I., Zavaloka, Yu., & Maidaniuk, S. (2025). Monetarna polityka v umovakh hlobalnykh finansovykh kryz [Monetary policy under global financial crises]. *Sotsialnyi rozvytok: ekonomiko-pravovi problemy – Social Development: Economic and Legal Issues*, 5. <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.5.02>
22. Lukianenko, I. H., & Hrechanyi, P. O. (2024). Monetarna polityka Ukrainy pid chas viiny [Monetary policy of Ukraine during the war]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky – cientific Notes of NaUKMA. Economic Sciences*, 9(1), 54–65. <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2024.9.1.54-65>